

Дело C-510/22**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

28 юли 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Înalta Curte de Casație și Justiție

Датата на акта за преюдициално запитване:

14 юни 2022 г.

Жалбоподател:

Romaqua Group SA

Ответници:

Societatea Națională a Apelor Minerale

Agenția Națională pentru Resurse Minerale

Предмет на спора в главното производство

Жалба, подадена от жалбоподателя Romaqua Group SA срещу ответниците Societatea Națională a Apelor Minerale SA (Национално дружество за минерални води — SNAM) и Agenția Națională pentru Resurse Minerale (Национална агенция за минералните ресурси — ANRM), с предмет обжалване на решение по гражданско дело от 11 юни 2019 г. на Curtea de Apel București - Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal (Апелативен съд Букурещ, Румъния, VIII-о отделение по административни и данъчни дела)

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване:

На основание член 267 ДФЕС се иска тълкуване на член 106, параграф 1 ДФЕС, членове 49 и 119 ДФЕС и член 3 от Директива 2009/54/ЕО.

Преюдициални въпроси

Трябва ли член 106, параграф 1 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която запазва първоначалното и неконкурентно пряко предоставяне на лицензии за експлоатация на извори с минерални води на дружество с изцяло държавен капитал, чрез последователно и неограничено удължаване на изключителните лицензии (с които разполага държавното дружество)?

Трябва ли член 16 от Хартата на основните права на Европейския съюз, член 49 ДФЕС, член 119 ДФЕС и член 3 от Директива 2009/54/ЕО относно експлоатацията и предлагането на пазара на натурални минерални води да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство и посочена по-горе, която въвежда необосновано ограничение на свободата на упражняване на търговска дейност и на свободата на установяване?

Позоваване на разпоредби от правото на Съюза и цитирана съдебна практика

Член 49 и член 102 ДФЕС, член 106, параграф 1 ДФЕС и член 119, параграф 1 ДФЕС.

Харта на основните права на Европейския съюз, член 16.

Директива 2009/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година относно експлоатацията и предлагането на пазара на натурални минерални води, съображение 5 и член 3.

Решение от 17 юли 2014 г., Комисия/ DEI (C-553/12 P), точки 41—47.

Релевантни национални разпоредби

Закон № 61/1998 за минното дело

Член 46: „(1) Публичните институции, местните миннодобивни дружества и търговските дружества продължават дейността си само в обектите, които са под тяхно управление и където към датата на обнародване на настоящия закон извършват разрешени дейности по проучване, разработване или експлоатация.

(2) В 90-дневен срок от датата на влизане в сила на настоящия закон държавните институции, националните миннодобивни дружества и търговските дружества, извършващи миннодобивна дейност, приключват определянето на периметрите на проучване, разработване и експлоатация на

обектите, посочени в параграф 1, и изискват от компетентния орган тяхното възлагане под управление или на концесия по реда на настоящия закон“.

Закон № 85/2003 за минното дело, отменящ Закон № 61/1998

Член 20, параграф 2: „Лицензията за експлоатация се издава за максимален срок от 20 години, с право на удължаване за последователни периоди от пет години“.

Член 60, параграф 1: „Разпоредбите на действащите лицензии остават в сила за целия им срок при условията, при които са сключени“.

Решение № 136/2001 на Curtea Constituțională (Конституционен съд), с което се установява противоконституционност на разпоредбите на член 40, параграф 1, първо изречение от Закон № 219/1998 относно режима на концесиите, доколкото местните публични органи са задължени да възлагат пряко чрез договор за концесия публични имоти или обществени дейности и услуги от местен интерес на определени юридически лица.

Кратко представяне на фактите и главното производство

- 1 С Решение № 786/1997 на правителството е учредено SNAM, акционерно търговско дружество, румънско юридическо лице с изцяло държавен капитал, в рамките на реорганизацията на Regia Autonomă a Apelor Minerale din România (Автономно предприятие за минералните води, Румъния), чийто предмет на дейност е „експлоатацията и валоризацията на полезните минерални вещества от находищата, поверени на неговото управление, чрез търговски действия, геоложки и хидрогеоложки изследвания и експлоатация чрез бутилиране или туристически и балнеоложки дейности на собствени продукти, транспорт, съхранение, дистрибуция и предлагане на пазара“.
- 2 С решения на правителството, приети последователно през 1999 г. (№ 489/1999, № 568/1999, № 695/1999 и № 1020/1999), е одобрено предоставянето на SNAM, чрез пряко възлагане от страна на ANRM (в качеството ѝ на лицензодател), на концесионни лицензии за експлоатация на всички източници на минерални води, които по това време са били в експлоатация в Румъния (30 водоизточници) за период от 20 години.
- 3 На 19 юли 2016 г. Romaqua Group SA отправя искане до ANRM за незабавно прехвърляне на лицензите за експлоатация на периметрите на Borsec и Stânceni, а след изтичането през 2018 г. на срока на лицензиите, предоставени преди това пряко на SNAM, тя да не ги удължава и да организира публичен търг за предоставянето на нови лицензии в съответствие с действащите законови разпоредби.
- 4 ANRM отказва да удовлетвори тези искания, като подчертава, че прехвърлянето на лицензиите може да бъде извършено само от SNAM със

съгласието на ANRM, и че публичен търг може да бъде организиран само ако SNAM не е поискало удължаване на срока на действащите лицензи. Удължаванията могат да бъдат поискани на всеки пет години, а ANRM не може да възрази срещу това.

- 5 От своя страна SNAM заявява, че не е заинтересовано да прехвърли правата и задълженията, поети по двете лицензии за експлоатация.
- 6 На 2 ноември 2016 г., Romaqua Group SA подава жалба срещу ответника ANRM пред Curtea de Apel București, като иска да бъде постановено, че нейният отказ да изпълни искането е необоснован, както и тя да бъде задължена — след изтичането в края на 2018 г. на срока, за който на SNAM са предоставени лицензии № 331/1999 (периметър Borsec) и № 585/1999 (периметър Stânceni) за концесия на дейностите по експлоатация на минерални води — да отправи публична покана за участие в търг за концесия на дейностите по експлоатация за следващия период в съответствие с действащите законови разпоредби.
- 7 В мотивите към жалбата Romaqua Group SA посочва, че макар действащото законодателство да предвижда провеждането на търг, ANRM е предоставила посочените в точка 2 лицензии пряко на SNAM, в съответствие с член 40, параграф 1 от Закон № 219/1998 относно режима на концесиите.
- 8 След обявяването на член 40, параграф 1 от Закон № 219/1998 за противоконституционен с решение № 136/2001 на Curtea Constituțională и влизането в сила на Закон № 85/2003 за минното дело, в чийто член 18 се предвижда, че лицензиите за експлоатация се предоставят на спечелилия публичен търг участник, ANRM издава концесионни лицензии за експлоатацията на минерални води на дружества, различни от SNAM, което обаче продължава да има необосновано господстващо положение на пазара на експлоатацията на минерални води.
- 9 В писмената си защита ANRM посочва, че концесионните лицензии са били предоставени на SNAM в съответствие с член 46 от Закон № 61/1998 за минното дело, тъй като последното извършва добивни дейности в периметрите на Borsec и Sâncrăeni.
- 10 След като допуска встъпването на SNAM като страна по делото, на 11 юни 2019 г. Curtea de Apel București отхвърля подадената от Romaqua Group SA жалба, като приема за приложими по същество член 46 от Закон № 61/1998 и член 20, параграф 2 от Закон № 85/2003 за минното дело, както и член 32, параграф 1 от Решение № 1208/2003 на правителството за утвърждаване на правилата за прилагане на Закон № 85/2003 за минното дело.
- 11 Romaqua Group SA обжалва решението от 11 юни 2019 г. пред запитващата юрисдикция Înalta Curte de Casație și Justiție (Касационен съд, Румъния) включително с твърдението, че обжалваното съдебно решение нарушава

принципа на предимство на правото на Съюза, като иска от запитващата юрисдикция да отправи преюдициално запитване до Съда.

Основни доводи на страните в главното производство

- 12 Romaqua Group SA поддържа, че позицията на ANRM — потвърдена и от Curtea de Apel București, според която SNAM има право, съгласно член 20, параграфи 1 и 2 от Закон № 85/2003 да иска последователни удължавания на всеки пет години на лицензиите и следователно запазването sine die, чрез удължаване на произтичащото от пряко възлагане право на експлоатация на разположение на SNAM — трябва да се преценява и с оглед на правото на Съюза.
- 13 Фактически SNAM се ползвало с господстващо положение, тъй като запазва специално и изключително право на достъп до източниците, които са били в процес на експлоатация през 1998 г. Според жалбоподателя обаче националните разпоредби, позволяващи това положение, са в противоречие с разпоредбите на член 106, параграф 1 ДФЕС и член 102 ДФЕС. Тези национални разпоредби не само запазвали в сила специални и изключителни права, но и водели до злоупотреба с господстващо положение.
- 14 Освен това, в светлината на член 16 от Хартата и на членове 49 ДФЕС и 119 ДФЕС във връзка с член 3 от Директива 2009/54/ЕО, въпросната национална правна уредба създавала пречки за навлизането на други предприятия на пазара и представлявала ограничение на свободата на установяване, което не изглежда обосновано.

Кратко представяне на мотивите за отправяне на преюдициалното запитване

- 15 Според запитващата юрисдикция предмет на настоящото дело е възможността за запазване чрез удължаване (фактически без никакво ограничение във времето) на лицензиите, предоставени пряко (при липса на тръжна процедура), и следователно за нарушаване на системата на конкуренция на този пазар (тъй като SNAM има господстващо положение, като запазва специално и изключително право на достъп до източниците, които са били в процес на експлоатация през 1998 г.).
- 16 Анализирайки последователно понятията „публично предприятие“ и „изключителни права“, Înalta Curte de Casație și Justiție установява, че в настоящия случай са приложими разпоредбите на член 106 ДФЕС.
- 17 Всъщност, от една страна, що се отнася до първото от тези понятия, настоящият съд подчертава, че SNAM е акционерно търговско дружество, румънско юридическо лице с изцяло държавен капитал, така че може да се счита за „публично предприятие“.

- 18 От друга страна, що се отнася до второто посочено по-горе понятие, макар член 10 от Закон № 61/1998, а впоследствие Закон № 85/2003, теоретично да оставят открита възможността за достъп до ресурсите от минерални води, в действителност тази възможност е ограничена поради трайното запазване на лицензиите, предоставени с предимство на SNAM по силата на член 46 от Закон № 61/1998. Неограниченото и последователно удължаване на всеки пет години на привилегията, предоставена на SNAM, установява специално и изключително право в негова полза и същевременно създава пречки за навлизането на пазара на други дружества, който аспект е подчертан и от Съвета по конкуренция в негов доклад, изготвен след секторно проучване на пазара за експлоатация на ресурсите от натурални минерални води в Румъния.
- 19 Като взема предвид също така точки 41—47 от решение от 17 юли 2014 г., Комисия/DEI (C-553/12 P), запитващата юрисдикция посочва, че са налице сериозни съмнения относно съответствието на националните правила за удължаването на срока на действие на въпросните лицензии с разпоредбите на правото на Съюза в областта на конкуренцията, свободата на установяване и свободното упражняване на търговска дейност при равни условия.